

Haridus- ja Teadusministeerium
Munga 18
50088 TARTU

Meie: 06.08.2009 a

Arvamuse avaldamine keeleseaduse eelnõu kohta

Käesolevaga esitab Eesti Noorteühenduste Liit (ENL) oma arvamuse Haridus- ja Teadusministeeriumis valminud uue keeleseaduse eelnõu kohta.

1. ENL toetab seaduse eelnõu §-s 1 kirjeldatud seaduse eesmärki, milleks on eesti keele arendamine, säilitamine ja kaitse ning eesti keele kasutamise tagamine peamise suhtluskeelena kõikides avaliku elu valdkondades. ENL leiab, et uue keeleseaduse tervikteksti koostamine on vajalik ning põhjendatud.

2. ENLi arvates on muukeelsetes õppeasutustes õppe- ja kasvatustööga seotud suhtluses õppekeele kasutamise lubamine vajalik ning kehtivas keeleseaduses olev regulatsioon, mille kohaselt on kohaliku omavalitsuse asutuse asjaajamiskeel eesti keel, sätestamata erandeid muukeelsete õppeasutuste osas, on põhjendamatu ning diskrimineeriv.

3. ENL toetab eelnõu § 10 lõige 7-s riigi- ja kohalike omavalitsuste ametnikele kohalduvat kohustust suhelda Eesti avalikkusega eesti keeles. Taoline kohustus peaks laienema ka riigi- ja kohaliku omavalitsuste asutuste juhtidele (koolidirektorid jm asutuste juhid).

4. ENL toetab eelnõu paragrahvis 6 toodud kohustust analüüsida keelepoliitikat ning eesti keele arengut olulise tähtsusega riikliku küsimusena Riigikogus vähemalt kord kahe aasta jooksul.

5. ENL toetab eelnõu paragrahvis 7 sätestatud uue institutsiooni – Eesti keelenõukogu – loomist. Käesolevaga avaldab ENL soovi nimetada loodavasse nõukokku noorte esindaja.

6. Küsitavusi tekitab nii kehtivas keeleseaduses kui ka eelnõu paragrahvis 15 toodud Eestis registreeritud asutuse, äriühingu, mittetulundusühingu, sihtasutuse või füüsilisest isikust ettevõtja pitsatite, templite ja kirjalpalkide eestikeelsuse nõue. Eelpoolnimetatud institutsioonidele ei ole ühegi teise õigusaktiga pandud kohustust omada pitsatit või templit, samuti ei ole kusagil reguleeritud nende kasutamise ja valmistamise kord. Sellest tulenevalt on arusaamatu eesti keele kasutamise nõue eraõiguslikel alustel tegutsevate juriidiliste isikute suhtes. Samuti jääb arusaamatuks, kas nõue laieneb asutuse/institutsiooni ametlikule pitsatile ja templile või on üldse keelatud nimetatud institutsioonidel igasuguste pitsatite ja templite kasutamine, mis ei ole eestikeelsed.

7. ENL ei toeta eelnõu paragrahvis 16 toodud avalikule teabele, sh avalikud sildid, viidad, ettevõtte liiginimetused, kuulutused, teadaanded ja reklaam ning Eestis registreeritud kaubamärkide avalikult eksponeeritud võõrkeelsele sõnalisele osale, mis sisaldab olulist teavet müüdava kauba või pakutava teenuse kohta kohalduvat eestikeelsuse nõuet. ENLi hinnangul riivab antud piirangu kehtestamine ettevõtlusvabadust ning ei ole piisavalt põhjendatud. Eelnõu seletuskirjas kirjeldatud „Eesti avalikkuse rahulolematust“ on eelnõu autorite hinnang ning ENL sellega ei nõustu. ENL leiab, et keele kaitsmise ja säilitamise tagamiseks eraõiguslikele juriidilistele isikutele, sh eriti ettevõtlusega tegelevatele

isikutele, põhjendamatute piirangute seadmine võib eriti praeguses majandussituatsioonis anda negatiivse efekti ettevõtluse soodustamisele ning välisinvesteeringute tegemisele Eestisse. Samuti ei tekita sunnimehhanismi rakendamine kellegis soovi kasutada eestikeelseid nimetusi oma ettevõtte või kaubamärgi nimes muudel põhjustel ja vabatahtlikult. Eesti keele kasutamise soodustamine peab toimuma teistsuguseid meetodeid kasutades, mitte lauskeeldude kehtestamisega ja karistuste määramisega. Riik peaks selle asemel keskenduma senisest rohkem hoopis eesti keele korrektset ja laialdast kasutust avalikus ruumis ja igapäevasuhtluses propageerivate teavituskampaaniate ja infoürituste korraldamisele ning vastavate materjalide (Eesti keele sõnaraamat, käsiraamatud jm) levikule.

8. Küsitavusi tekitab ka eelnõu paragrahvi 16 lõikes 3 toodud nõue, mille kohaselt peab Eestis registreeritud asutusel, äriühingul, mittetulundusühingul, sihtasutusel või füüsilisest isikust ettevõtjal avalikkusele suunatud veebilehe olemasolu korral tema tegevusvaldkonna ja/või pakutavate kaupade või teenuste kohta avalikustatud teave olema eestikeelne. Eelnõus toodud sõnastus sisuliselt keelab eelpoolnimetatud asutustel omada veebilehte, kus ei ole eestikeelset teavet. Sellise nõude kehtestamine ei ole põhjendatud, sest eelpoolnimetatud asutus võib omada mitmeid erinevaid veebilehti, millest kõik ei ole ilmtingimata suunatud eestikeelsele elanikkonnale ja/või Eesti elanikele (näiteks kui asutuse tegevus on suunatud ka väljapoole Eesti Vabariiki või tegeleb asutus turismiteenuste osutamisega, rahvusvahelise ürituse korraldamisega vms). Samuti ei saa nõustuda eelnõu seletuskirjas toodud põhjendusega, millega viidatakse tarbijakaitse seadusele. Põhjendatuks saaks ainult lugeda sellist piirangut, mis kohustaks veebilehe olemasolul avalikustama teavet asutuse tegevusvaldkonna ja/või pakutavate kaupade või teenuste kohta vähemalt ühel avalikult ligipääsetaval veebilehel. See välistaks olukorra, kus kõikidel Eestis registreeritud asutustel oleks keelatud omada veebilehte, mis ei ole muuhulgas ka eestikeelsed.

9. Eelnõu paragrahvi 18 puhul tekitab küsitavusi mõiste „televisiooniorganisatsioon“ määratlus. Kas antud eelnõus on kasutatud mõistet ringhäälinguseaduse § 5 lõige 1 sätestatud ringhäälinguorganisatsiooni tähenduses ning eelnõuga ei ole mõeldud reguleerida kaabellevi jmt vahendusel võõrkeelseid telekanaleid edastavate organisatsioonide kohustust tagada võõrkeelsele tekstile eestikeelne tõlge? Eelnõusse tuleks lisada vastav selgitus või viide ringhäälinguseadusele.

10. ENL toetab eelnõu seletuskirjas välja toodud eesmärki, et ajakirjandusväljaannetes ja eestikeelsetes tele- ja raadiosaadetes kajastatu oleks heas eesti keeles. ENL ei toeta järjekordse kohustuse lisamist seadusesse, mille järgimist ei ole reaalsuse võimalik ega otstarbekas kontrollida. Eelnõu paragrahv 19 sätestab uue kohustuse üleriigilise levikuga ajakirjandusväljaannetele järgida kirjakeele normi. Eelnõu paragrahv 38 sätestab karistused, mis on ette nähtud käesoleva kohustuse mittetäitmisel. ENL on seisukohal, et ajakirjandusväljaannete trahvimine grammatikavigade eest ei aita kuidagi tagada eesti keele arendamist, säilitamist ja kaitset (keeleseaduse eelnõu eesmärk), samuti ei soodusta nimetatud nõue eesti keele korrektset kasutamist. Hämmastav on eelnõu autorite soov inimeste teadlikkuse suurendamise kaudu korrektse keelekasutuse propageerimise asemel neid hoopis puudulike õigekeelsusteadmiste eest trahvida.

Sama paragrahvi lõige 2 sätestab korrektse eesti keele kasutamise kohustuse eestikeelsetes tele- ja raadiosaadetes. Eelnõu seletuskirjast tuleneb, et „Tegemist on sättega, mis ei ole tagatud sanktsiooniga, pigem on selle funktsiooniks olla üleskutsuv korrektsele keelekasutusele. Korrektne jääb siinkohal määratlemata õigusmõisteks, mille konkreetne sisu selgub asjaomast juhtu hinnates – reeglina võib korrektseks lugeda keelekasutust mis on asjalik, arusaadav ja selge.“ ENL on seisukohal, et seadus peab kohtlema kõiki võrdselt ning ajakirjandusväljaannete ja televisiooni- ning raadiosaadete

eristamine ei ole lubatav. ENL ei toeta karistuste kohaldamise võimaldamist kirjakeele normi või korrektse keelekasutuse rikkumise eest.

ENLi hinnangul on antud eelnõu ideoloogiaks pigem kohustuste ja rangete nõudmiste seadmine, kui eesti keele vabatahtliku kasutamise propageerimine. Oleme veendumusel, et üksnes sundi rakendades ei jää püsima ükski keel. Teatud piirangute kehtestamine on loomulikult vajalik, eriti riigi ja kohaliku omavalitsuste ning nende asutuste töös, kuid riiklik keelepoliitika ei saa tugineda ainult sunnil. Antud eelnõus on piirdutud vaid käskude-keeldude kirjeldamisega, mis ei ole ENLi hinnangul jätkusuutlik. Loodame, et võtate meie poolt esitatud parandusettepanekuid eelnõu täiendamisel arvesse ning teavitame meid ettepanekute arvestamisest või mitteamestamisest.

Lugupidamisega,

Olger Tali
juhatuse esimees

Martti Martinson, martti@enl.ee